Stockholm. Gernandts Boktr.-Aktieb.

N:r 25 (183) Fredagen den 19 juni 1891. 4:de årg.

Prenumerationspris pr år:
Idun med Modetidning och kolorerade planscher ..... kr. 8: —
Idun m. Modet. utan kol. pl. » 6: 50
Idun ensam..... » 4: —

Byrå:
Hamngatan 16, 2½ tr.
(midt för Kungsträdgården.)
Prenumer. sker i *landsorten* å postanstalt, i *Stockholm* hos redaktion.

Redaktör och utgifvare:
FRITHIOF HELLBERG.
Träffas å byrån kl. 10—11.
Allm. Telef. 6147.

Utgifningstid:
hvarje helgfri fredag.
Lösnummerpris: 15 öre.
(vid kompletteringar).

Annonspris:
35 öre pr nonpareillerad.
För »Platssökande» och »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjadt tiotal stafv.
Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.

Elfrida Andrée.

Tiderna förändras. För vid pass 35 år sedan spelades koralerna vid en aftonsång i Jakobs kyrka af en ung flicka, till kyrkopublikens ytterliga förvåning, för att ej säga bestörtning. Och den omedelbara följden däraf var, att kyrkans organist, professor Gustaf Mankell, af vederbörande fick sig en varning, icke därför att den kvinliga vikarien spelat illa, utan emedan det vore i högsta grad opassande, att ett fruntimmer uppträdde offentligt i en kyrka.

Nu innehar densamma, hvilken då förbjöds att spela vid en aftonsång, sedan 25 år tillbaka en af rikets förnämligare organistplatser. Hennes bild har hedersplatsen i Idun för i dag.

Hvad som gör Elfrida Andrée särskildt märklig för Iduns läsekrets är att hon är den, som öppnat banan för svenska kvinnan på såväl organist- som telegrafistvägen. Detta försiggick dock icke utan svåra och långa strider, hvarom vi i korthet skola anföra några fakta.

Efter vid Musikaliska akademien aflagd organistexamen gjorde fröken Andrée hos kongl. M:t ansökan om rättighet att få söka organisttjänst, hvilket ditintills varit kvinnor förvägradt; men denna ansökan afslogs 1859 på erkebiskopens inrådan. Vid nästa riksdag väcktes motion härom samtidigt i tre stånd (af prosten Söderberg, C. Rinman och C. J. Svensén), hvilken motion af riksdagen bifölls, oaktadt presteståndet satte sig däremot (28 nej mot 7 ja). Riksdagsskrifvelsen hade till följd, att kongl. M:t år 1861 förklarade kvinna berättigad att söka organistplats. Hvarefter fröken Andrée omedelbart sökte och erhöll organistplats i Finska kyrkan i Stockholm.

Med kongl. telegrafstyrelsen gick saken icke fullt så lätt. Efter många om och men fick fröken Andrée år 1860 i nåder aflägga fullständig telegrafistexamen, men frågan att få tillgodogöra sig denna examen stötte på ett hårdnackadt motstånd från telegrafstyrelsen. Motiverna voro, »att en dylik anställning af kvinnor icke är i allmänhet härstädes lämp-

O, vill du komma till den högsta sanning?
Var barnsligt from, och slut dig till naturen,
Försök att stafva hennes blomsterbibel,
Dess första mening rörer tro och kärlek.

C. A. ADLERSPARRE.

lig eller med telegrafverkets sanna fördel öfverensstämmande.»

Med stöd af denna styrelsens uppfattning afslog kongl. M:t, såväl fröken Andrées ansökan 1761 om rätt för kvinna att söka telegraftjänst, som rikets ständers hemställan i samma syfte år 1862. Först sedan 1863 års riksdag, med anledning af en varmhjärtadt skrifven motion af C. J. Svensén, gjort en förnyad hemställan i ämnet, gaf kongl. M:t sitt bifall härtill, dock ej odeladt, utan med betydliga inskränkningar.

Nu omsider kunde Elfrida Andrée vinna målet; hon inskrefs som e. o. assistent i telegrafverket. Aftonbladet från den tiden yttrar härom:

»Mll Elfrida Andrée, det första fruntimmer, som i Sverige sökt telegrafanställning, men sedan 5 år förgäfves, har i år (1864) blifvit inskrifven vid k. telegrafverket, efter att, enligt det nya k. reglementet, hafva ånyo aflagt fullständig så väl teoretisk som praktisk telegrafexamen. Ehuru mll A., såsom innehafvande förut orgelnist- och sånglärarinnebefattning, själf icke behöfver begagna den öppnade vägen, synes dock häraf, att ihärdighet och fast vilja slutligen vunnit seger, hvarigenom en ny, aktningsvärd verkningskrets blifvit öppnad för kvinlig bildning och talang med den framgång, att ett antal unga damer ur de förnämligaste samhällsklasserna redan egnat sig häråt.»

Äran af dessa för den svenska kvinnan den tiden glänsande resultat torde dock fröken Andrée få dela med sin fader, den lika originele som spirituele provinsialläkaren A. Andrée, som med en okuflig energi under åratal såväl inspirerade motionerna vid riksdagen som bearbetade allmänna meningen medels sakrika, rent af dräpande tidningsartiklar i ämnet.

Fröken A., som är född på Gotland den 19 februari 1841, innehade samtidigt med platsen vid finska kyrkan äfven organistplatsen i franska reformerta kyrkan, var i fyra år sånglärarinna vid lärarinneseminarium och Normalskolan, skötte under flere år ackompagnemanget vid Operan och Musikaliska akademien, samt valdes år 1867 *enhälligt* till organist vid domkyrkoförsamlingen i Göteborg. Och på sistnämnda plats har hon utvecklat en rastlös, mångsidig och välsignelsebringande verksamhet. Koralsången tog hon genast itu med och var af de första, som vågade reformation däraf. Rytmiska koraler, raskt tempo och stämningsfulla, noga öfvertänkta preludier äro nu sedan länge hvardagsgäster i Göteborgs domkyrka. Också har hon af många framstående prester fått ett varmt erkännande af, att hon genom sin hjärtat tilltalande kyrkomusik bidrager till stämningen i gudstjänsten. Särskildt har biskop Ullman uti sitt sistlidet år utgifna »Förslag till ny psalmbok» på ett smickrande sätt nämnt henne i företalet.

Som orgelvirtuos har hon låtit höra sig på mångfaldiga orgelkonserter i Göteborg och i landsorten, gifvit en stor kyrkokonsert i Köpenhamn under Gades beskydd samt deltagit i orgelkonserter äfven å andra orter, t. ex. i London, där hon spelade på Christalpalatsets orgel, samt i Alexandrapalace s. k. organ recitals. Under sina utrikesresor har hon tagit reda på utmärkta orglar och deras mekanik både i kyrkor och hos orgelbyggare; här hemma har hon ofta varit kallad att besiktiga och afprofva orglar.

I egenskap af domkyrkoorganist har hon uppdrag att examinera organister och kantorer med samma kunskapsfordringar som vid Musikaliska akademien. Denna gren af sin verksamhet har hon utvecklat till den grad, att i närvarande stund alla organistplatser i Göteborg, utom två, innehafvas af hennes *kvinliga* orgelelever; likaså i omnejden, såsom i Marstrand, Kongelf m. fl. städer.

Dessutom har Elfrida Andrée gjort sig känd såsom kompositör och såsom en framstående sådan. På detta område har hon med förkärlek egnat sig åt kammar- och orkestermusik; men detta är tyvärr ett otacksamt fält här i Sverige, dels för svårigheten att få sådana saker tryckta, dels och isynnerhet därför att det manliga släktet fortfarande håller på den uteslutande kompositionsrätten till orkestermusik såsom ett af dess dyrbaraste privilegier. Också ha hennes kompositioner hufvudsakligen blifvit tryckta, då de anonymt inlemnats till pristäflan. Musikaliska konstföreningen har sålunda antagit tre olika arbeten, en pianokvintett, en pianotrio samt balladen Snöfrid (af musiksällskap uppförd vid flere tillfällen i flere af Sveriges städer). I Danmark ha på samma säst antagits en pianosonat samt en »Sång till näktergalen» (en förtjusande, fint utarbetad romans, doftande af poesi). Bland öfriga tryckta kompositioner må nämnas: »Drömlif», för blandade röster, några häften Tonbilder för piano, ett häfte solosånger på norskt förlag (däribland »Vi ses igen», ofta sjungen på konserter), »I templet», kyrkoaria intagen i Sjungande Europa (en af våra vackraste och sångbaraste kyrkoarier), samt »Svanen», nyligen sjungen af grefvinnan Taube och fröken Oselio.

Sedan år 1879 är hon ledamot af Musikaliska akademien, och sistlidet år fick hon ett vackert erkännande af sin församling, i det att henne tilldelades ett personligt lönetillägg, hvarigenom hon nu åtnjuter den högsta organistlönen i riket.

Älsklig, flärdlös och varmhjärtad, torde Elfrida Andrée endast ega vänner och beundrare.

Till de små kolonisterna

å Iduns skollofskoloni

af **Octavio Beer.**

Nu prunkar ängen, på dofter rik,
Och solen glittrar i fager vik
mot lekfullt dansande vågor.
Och rundt kring nejden bland gräs och strå
Jag ser dem spridda, de glada små
Med ögon tända i lågor.

Nu kräfs ej skolbänkens stränga skick,
Nu manar lärarens allvarsblick
Ej mer till lexornas möda;
Nu är naturen den enda bok,
Som skall studeras. Och intet ok
Förhindrar blodet att flöda.

Och som en flock utaf yra lam
De tumla om under stoj och glam,
Och glädjen aldrig tycks sina . . .
Det är så härligt, det fria lif
Med sina skiftande tidsfördrif
Och sina stämningar fina.

Och brösten vidgas för helsovind,
Och rosor knoppas på barnakind,
Och vinterns krämpor försvinna.
Att lifvet äfven har fröjd för dem,
Fastän de fostrats i armodshem,
Med barnslig tjusning de finna.

Men när det lider mot aftonstund
Och skymning faller kring somnad lund
Och bleka stjärnor stå tända,
Då sitter skogsfrun vid barnets säng
Och täljer sagor från stig och äng
Den korta natten i ända.

Och så skall sommaren rinna hän,
Så lyckobringande, blid ocl vän,
Fast allt för kort för de unga . . .
Men gömmen trofast i hjärtan små
Allt skönt, naturen er bjöd uppå,
Till vintermödornas tunga.

Damer på velociped.

Sommaren, friluftsportens tid, är inne. Utan att vara synnerliga vänner af de öfverdrifter, till hvilka i många hänseenden vår sportifrande tid obestridligen gör sig skyldig, kunna vi lika litet blunda för det gagn, en förnuftigt öfvad sport innebär. Och särskildt vilja vi gärna med våra läsarinnor debattera den frågan: i hvad mån kan kvinnan af det moderna sportväsendet hemta nöje och nytta, utan att uppgifva något af den äkta kvinlighet, som beständigt bör förbli hennes skönaste smycke.

Vi vilja i dag tala några ord om våra damer som velocipedryttarinnor. Det är nu-

mera en ej allt för sällsynt anblick att äfven här hemma träffa utöfvarinnor af denna helsosamma sport; och särskildt kan man i de sommarsmyckade parker och på de för hjulsport så lämpligt banade vägar, som rundt om omgifva vår vackra hufvudstad, dagligdags konstatera, huru äfven en dam till velociped ingalunda företer den förskräckande syn, som ännu fördomen på många håll vill påstå — om vi nu till att börja med endast skola hålla oss till den rent estetiska sidan af saken.

En af vårt lands äldste idkare af velocipedsporten, en framstående vetenskapsman i Stockholm, har nyligen i frågan: »damer på velociped» yttrat följande tänkvärda ord, som vi ej kunna neka oss nöjet att anföra:

»Helsa är ett nödvändigt vilkor för lycka, och kroppsrörelse är ett lika nödvändigt vilkor för helsa. Detta gäller för ungdomen i all synnerhet, och för den kvinliga lika väl som för den manliga. Få kroppsrörelser, om ens någon, utöfva en så uppfriskande och lifvande verkan som velocipedridning; den skänker ett intensivt nöje i sig själf samt ger därjämte anledning att komma ut i Guds fria natur, hvarest alltid är källan till både kroppsligt och andligt välbefinnande.

Men, frågar säkert en och annan timid dam, är det passande för ett fruntimmer att rida velociped?

Härpå svarar jag utan tvekan ett bestämdt *ja!* Om ni rider på ett passande sätt, så kan ni vara öfvertygad om att velocipeden icke gör eder opassande. Om ni öfvar den tillräckligt mycket, men utan öfverdrift, skall den skänka eder ökad helsa och friskare färg samt göra edra lemmar och edra rörelser mera formfulländade.

För mången ibland er göres lifvet så bekvämt, att de frestas försumma de organer, som icke nödvändigt behöfva tagas i anspråk. De tycka sig ej ha behof af sin muskelkraft, och därför använda de den ej heller. I följd af den naturlag, som bjuder, att de organer, som icke begagnas, förtvina, komma dylika personers muskler att vissna bort eller fettvandlas. Deras rörelser bli fula, kantiga eller otympliga; ty vackra, omdvetet behagliga rörelser förutsätta ett herravälde öfver kroppen, som icke inskränkes af svaghet eller tröghet. Viljen i förvärfva detta herravälde och de oskattbara förmåner, som följa därmed, så är helt säkert velocipedridning ett af medlen därtill, och tro för all del icke, att ridningen är opassande därför att, då ni öfva den, en hund möjligen skäller på er, eller någon annan varelse med ungefär lika godt omdöme påstår er vara okvinliga. Då ni väl vårda och vidare utveckla det kapital af fysisk helsa och kraft, som ni ega, fullgöra ni blott en plikt mot eder själfva, mot kommande släkten och mot det land, ni tillhöra!

Kunde dessa ord från en gammal idrottsman, som älskar ungdomen, förmå er till en mera lefvande uppfattning af denna plikt, hvars utöfvande dessutom utgör en rik källa till glädje och lefnadslust, så skulle detta mycket glädja honom.»

Och i denna uppfattning af saken instämma äfven utländske framstående auktoriteter. Den nyligen aflidne tyske professor Nussbaum afslutar en uppsats i frågan med följande ord: »Jag kan ej underlåta att vid detta tillfälle uttala, hurusom velocipedåkningen på det ifrigaste borde förordas för de många nervösa åkommor, för hvilka det kvinliga släktet är utsatt, och vid hvilka tyvärr ofta de anhörigas deltagande är mycket ringa. Om man därvid begagnar en två- eller trehjuling torde vara likgiltigt.

Det måste väl äfven tillåtas det svagare könet att liksom männen få begagna detta helsomedel för att ernå det högsta goda på jorden: *helsa och glädje!*» Och professor Nussbaum står ingalunda ensam om denna uppfattning, ty dagligdags förökas antalet af de läkare, hvilka lägga sitt ord för kvinnornas velocipedridt. Den berömde franske fruntimmersläkaren d:r Lutand säger exempelvis: »Jag kan med stöd af min praktiska erfarenhet säga, att måttligt öfvad velocipedfart bidrager att höja den regelbundna verksamheten af kvinnokroppens viktigaste organ. Jag har ännu aldrig funnit, att denna sport, till och med till öfverdrift öfvad, ogynsamt inverkat på någon kvinna, under det man ej kan säga detsamma om ridten.» Och den engelske fruntimmersläkaren H. A. Allbutt skrifver: »Jag har en vidsträckt fruntimmerspraktik och brukar i fall af svaghet, blodbrist, nervositet, dålig matsmältning liksom äfven vid de egentliga kvinnosjukdomarne ofta ordinera måttlig velocipedfart. Jag har härvid funnit, att deras helsa, som följa mina föreskrifter, märkbart förbättras.»

På velocipedfabrikationens område ha nu ock så stora framsteg gjorts, att äfven för damer *fullt* bekväma fardon finnas att tillgå. Och skulle våra svenska damer verkligen kunna förmås att i någon större utsträckning upptaga och öfva den helsosamma, nöjsamma och läkarförordade velocipedridten, behöfva de ingalunda, som man säger, »gå öfver ån efter vatten», då de yppersta velocipeder af alla slag och konstruktioner här hemma tillverkas, i intet hänseende de bästa utländska underlägsna. Så tillverkar den kända firman Per From i Stockholm en s. k. Victoriavelociped, som allmänt anses som en bland de bästa dam-velocipeder. Den är försedd med *självreglerande sadelställning*, hvarigenom den kan, af hvilken dam som helst, utan någon främmande hjälp, bestigas direkt från marken. Den kan ridas af en dam, klädd i vanlig promenaddräkt, och är försedd med skydd öfver såväl kedja som hjul, för att hindra kläderna från att fastna.

Genom de ofvan anförda sakkunniges utlåtanden torde väl de förebråelser för ohelsosamhet, som framställas mot damernas velocipedåkning, tillräckligt vederläggas. Men hvad böra vi säga om anklagelsen, att den skulle vara opassande? På framställda frågor, hvad egentligen skulle vara mindre passanda vid denna sport, ha vi aldrig fått ett förnuftigt svar. Enhvar, som vill vara ärlig, måste medgifva, att hjulsporten lika litet kan anses opassande för damer som ridt, dans, skridskolöpning o. s. v. Medgifvas må, att då ännu så jämförelsevis få damer här hemma bestigit en velociped, det ännu kan väcka något litet uppseende; men i den mån våra damer allmännare egna sig åt den vackra och helsobringande sporten, dess mindre uppmärksamhet kommer anblicken af en velocipedryttarinna att väcka. Och sannt säger skalden att:

— vill du känna, hvad som passar sig,
gå, fråga ädla damer då till råds,
ty närmast låg det städse dem om hjärtat,
att allt, som sker, ock måtte passa sig.

J. N—g.

Ideal.

af *El—th.*

De hade dragit sig undan de öfriga och in i hennes rum; han hade bedt att få se en tafla därinne, men detta var blott en förevändning.

Det var ett flickrum helt annorlunda dem han förr sett, och han hade med förvåning iakttagit allt. Det fanns intet af artistiskt manér; där fanns nog lyx, men det var en gammaldags gedigen lyx med värdefulla saker liksom i hela detta gamla hus. Fastän gardinerna föllo i lika stela veck som i de öfriga rummen, och ehuru möblerna stodo som för decennier tillbaka, fanns det dock en fläkt af ungdom därinne.

Den strömmade in genom det öppna fönstret med vårluften, den hade ett upphof i det välbekanta ridspöet, som låg där påminnande honom om tidiga ridturer genom skogen, den *måste* finnas, därför att hon, som bodde där inne, stod där smärt och nittonårig.

På skrifbordet låg en nyutkommen bok; titeln berörde honom obehagligt, och han kände en lättnad vid att finna den vara ouppskuren.

Det föreföll honom, som om den svure mot allt därinne, mot dessa gamla, väl bibehållna saker, med sin gedigna prägel, mot denna unga, leende flicka, mot solstrålen, som föll dit in.

Den boken hade han häftigt anfallit en kväll! *Han*, ja, just han, som liksom författaren tagit allt godt och rent för en saga att rycka på axlarna åt, just han som dragit ned kärleken till en leksak, eller, ännu lägre, icke med ord blott, såsom författaren, utan med handling.

Hans gelikar och beundrare skulle applåderat hans kostliga skämt, och hans motståndare skulle blifvit förbittrade öfver detta nya sätt att gäckas med dem.

Ingen af dem skulle misstänkt, att det fanns någon, som med sitt oförderfvade, rena sinne och sin barnsliga tro på sagan kommit honom att tala allt detta af ren öfvertygelse.

Den segrande makten hade suttit där den kvällen, fager att skåda, med allvarliga, röda läppar, med arbetet hvilande i knät och med blicken fäst på honom.

Nu sitter hon där bredvid honom i stället, lycklig och förvirrad lyssnande, till hvad han säger. Det tycktes emellertid vara något af det sagda, som hon ej fattat, ty hon ser undrande på honom.

»Tyckte du», — det ordet låter så ovant ännu på hennes läppar — »tyckte du då inte om mig genast från början?»

Det är något komiskt barnsligt i denna fråga, som kommer honom att småle; det ligger också något af ett rent sinnes omedvetna stränghet i den, men det förstår han ej.

Han tar det blott för denna naivitet, som utgör en tillsats till hennes naturs tankfulla allvar, och som gör henne ännu mer förtjusande i hans ögon, och då han nu svarar, är det mer för att framkalla denna naivitet än för att vara så synnerligen uppriktig: »Nej älskling, inte genast från början». Detta svar gör henne ännu mer förbryllad, och hon sitter där tyst en stund, seende rätt framför sig. Allt är så oklart än; hon vet egentligen ej, hvarför hon frågar, eller hvad hon vill veta, och ändå fortsätter hon: »När var det då?»

Som han nu ser henne framför sig med återglansen af sin lycka i öga och väsen, men tankfull ändock, kan han knappast fatta, att det varit en tid, då han ej funnit henne förtjusande, men han vet, att den tiden varit,

han vet till och med, *när* han började förvånas öfver att ännu kunna hysa beundran för något eller någon. Men denna fråga om tid är ju egentligen så obetydlig, och han tycker sig kunna ge noggranna upplysningar om den.

Han svarar därför småleende och med ett försök att skilja hennes händer, som hon håller hopknäppta i knäet: »Det var den gången hos N—s».

»Inte förr?» Det kommer dröjande och förvånadt, och hon drar sakta sin hand ur hans.

»Nej, *först*, då var det ju bara lek.»

Han ser, hur hon rycker till, hur det kommer ett uttryck af ångest i ögonen, hur hon reser sig, blek och med skälfvande läppar. Han ser, hur hon försöker säga något, men då detta ej lyckas, går ut ur rummet.

Då far han upp! Han vet endast, att detta ej kan vara sårad kvinlig fåfänga blott, och att hon lemnat honom; mer fattar han ej.

Han ser, huru hon försvinner allt längre bort i sträckan af rum.

Hvad är det då, som hejdar honom och kommer honom att stanna där tankfull? Det är en boktitel, som lyser röd på ljusgul botten; den påminner honom om, hur hon lysnade till honom den gången, då han förde kärlekens sak.

Och *nu*, nu har han vågat säga henne, att den duger till lek, och hon har lemnat honom, därför att hon är ren, därför att hon är sträng, därför att hon är just sådan hon måste vara, för att han skall älska henne.

Det finnes blott ett sätt att återvinna henne; det är att göra hennes uppfattning af rätt och orätt lik de andras. Han går med häftiga steg fram och åter i det lilla rummet. Slutligen stannar han tvekande framför den öppna dörren.

Skall han?

Nästa ögonblick har han stigit öfver tröskeln och går framåt, genom den långa filen af rum, dit in, där han nyss sett henne försvinna.

Halfårsprenumeranter
och
kvartalsprenumeranter
å
Idun o. Iduns Mode- och Mönstertidning

uppmanas att ofördröjligen förnya prenumerationen, enär upplagans storlek i god tid måste bestämmas och senkommande löpa risken att bli utan ett eller annat af kvartalets första nummer.

Prenumerationspriset ställer sig som kändt på följande vis:

För Idun ensam:

halft år ..... kr. 2: —
kvartal ..... » 1: 20

För Idun med Modetidning:

Utan *kolorerade planscher:*		**Med** *kolorerade planscher:*	
halft år	kr. 3: 25	halft år	kr. 4: —
kvartal	» 1: 85	kvartal	» 2: 25

Förbiskymtande skuggor

ur förra seklets kvinnovärld.

För Idun

af

Birger Schöldström.

III.

Mormor, mor och dotter

eller

De tre Elisabeth.

Såsom *Sveriges första opera-sångerska* brukar fru Elisabeth Olin, primadonna under tredje Gustafs älsklingsskapelses första skede, nämnas, men granskar man närmare vår teaterhistoria, torde fru Olin, äfven i först nämnda egenskap, få lemna försteget åt sin moder

Elisabeth Lillström.

Fru, eller för att nämna henne vid den borgerliga titel, hennes samtid tillade henne, madame Elisabeth Lillström var född — förmodligen i Stockholm — 1718 och hette i sig själf Söderman. När hon i början af 1740-talet ingick som skådespelerska och sångerska vid Bollhusteatern, var hon redan gift med orgelnisten i Katarina församling, kongl. hofmusikern Peter Lillström, hvilken var medlem af teaterns orkester samt en tid dess kapellmästare. Som medlem af den nämnda scenen var hon mycket framstående, efter hvad det sägs, men om hennes repertoar vet samtiden, i de tryckta källorna, nästan intet att tälja. Post-Tidningen n:r 9 år 1751 annonserar en recett till hennes förmån på följande, för nutidens öron litet naiva sätt:

Gifves tilkänna at nästk. måndag, 4 Febr., blifver uppå Kungl. Svenska Theatern för Actricen *Madame Lillströms* räkning uppförd operan Arachne eller Den straffade förmätenheten, hvilken Piece blifver på det alldrabästa upförd som man någonsin kan åstadkomma, det blifver först och främst et annat Fruentimber, som kommer at föreställa Minerfwas Partie deruti, äfven och en annan mansperson som föreställer Herden Lycidas Rolle, jemte annan omvexling uti Habiterna.

Utom i denna, af svenske tonsättaren Lalin komponerade opera, vet man endast, att hon utfört Salmonias roll i Houdart de la Motte's »Maccabeerne eller De sju martyrerne». Enka 1776, tillbragte hon sina återstående dagar i sin dotter Elisabeths och dennes mans, assessor Olins, hem, hvarest hon den $^{4}/_{4}$ 1791 afled.

Nämnda hennes dotter var den stora sångerskan

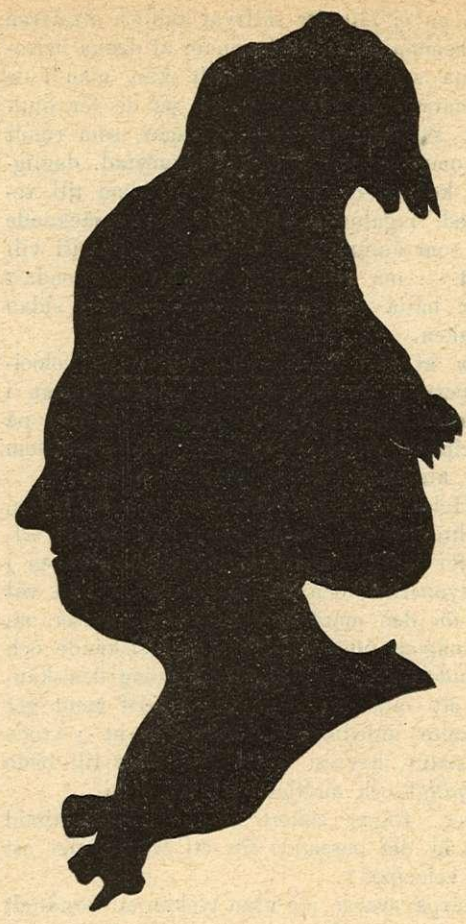

Elisabeth Olin.

Hon var född den $^{8}/_{12}$ 1740. Redan som litet barn väckte hon uppmärksamhet för sin vackra röst och sina ovanliga musikaliska anlag, och ej mer än sju år gammal beträdde hon scenen. Det var som Astrild i Sveriges första opera-comique: Lalins »Syrinx eller Then uti wass förwandlade wattunymphen», och just lilla Astrild inledde sångstycket:

Gyllne pilen ljufligt sårat
wilde gudens hårda bröst.
Men tu,
som sofver nu
och öker gudens plåga,
skal, mot hans låga,
et is-kalt hjerta te
och utan ömkan all hans jämmer se...

Hon uppträdde därefter ofta på hofvet och vid kavaljerkonserterna i Riddarhussalen. Vid 20 års ålder blef hon gift med hofsekreteraren, s. m. assessorn Gabriel Olin, en mycket framstående embetsman och aktad personlighet. Äfven därefter lät hon, ehuru mera sällan, höra sig å konserter. Då Gustaf III ville grundlägga en svensk operascen, fäste han sina förhoppningar främst på fru Olin, men — anmärker Ehrensvärd i sina memoarer — »fru Olin var assessorska, hennes man såg riksrådsstolen i perspektiv för sig; man tordes knappt kasta tanken på henne», att nämligen få henne till teatern. Men Gustaf III bar ej benämningen »tjusarekonung» förgäfves: för hans öfvertalning gaf fru assessorskan efter; hon tilldelades också titel af »första hofsångerska», blef ledamot af Musikaliska akademien samt fick den på den tiden ansenliga lönen af 666 rdr 32 sk. specie årligen (hon erhöll senare samma belopp oafkortadt såsom lifstidspension), hvarjämte skor, strumpor, band, blommor, smink, påkläderska och hårfrisör, äfvensom vagn till representationer och repetitioner erhölls gratis. Hon var 33 år, då hon först uppträdde å Gustaf III:s opera, spelande Thetis mot den 20-årige Carl Stenborg såsom Pelée. Under 10 år var hon därefter Kungl. teaterns främsta prydnad och utförde de förnämsta sångpartierna i den tidens favoritoperor: »Cora

och Alonzo», »Athalie», »Acis», »Iphegenie i Tauriden» m. fl. Samtida offentliga kritici täflade om att kalla henne »skådeplatsens smycke», »den af Melpomene och Polihymnia uppammade» och kunde ej nog prisa »hennes öfvernaturliga sång, förenad med sällsynt insikt i tonkonsten och den lyckligaste lätthet att fatta det finaste af en musikalisk tanke», »hennes förträffliga spel, där behag i åtbörder, styrka och liflighet i deklamation, eld och uttryck i hvarje ögnakast, frambragte en fulländad konstbild», samt beundra hennes utmärkta fägring, »som ännu vid mogen ålder bibehöll ungdomens tjusning, vårens prakt och förmåner, och hvilken själfva tiden tycktes vörda». Efter ett fall å teatern, därvid hon skadat sitt knä, tog hon, vid några och fyrtio års ålder, afsked. På Gustaf IV Adolfs uttryckta önskan uppträdde hon ännu en gång å Operan, nämligen 1797, då hon vid den unge konungens förmälningshögtidligheter utförde Sveas roll i en prolog till operan »Gustaf Wasa». Allra sista gången fru Olin offentligen lät höra sig var vid en konsert 1811 å Riddarhuset, skådeplatsen för hennes ungdoms konstnärstriumfer. Hon var då öfver 70 år gammal, »men det oaktadt sjöng hon», skref ett öronvittne — kormästaren Wikström —, »en bravouraria, med många och svåra löpningar, starkt och tämligen uthållande». En annan person, hvilken kännt henne på hennes äldre dagar — den af många i vår hufvudstad ännu lifligt ihågkomna, för blott några få år sedan hädangångna gamla fru Spanier — har muntligen omtalat, att fru Olin vid några och åttio år föll omkull och slog ett hål i hufvudet; hennes hår måste då afrakas å den råkade fläcken, och då det återväxte, var det — svart, korpsvart som i ungdomen; den gamla damen fick då ett anfall af behagsjuka och funderade på att låta afraka hela sitt, då snöhvita hår, något som emellertid af hennes omgifning afböjdes. I sitt 88:de år afled hon den $^{26}/_{3}$ 1828. Af Elisabeth Olins många barn egnade sig åt scenen endast dottern

Elisabeth Stenborg.

född den $^{6}/_{12}$ 1761, aktris vid Operan, men endast några få år, samt 1793 gift med den utmärkte sångaren, hofsekreteraren Carl Stenborg, samt död den $^{2}/_{6}$ 1816. I olikhet med sin snillrika moder och sin make, skildras hon såsom obetydlig i sceniska uppgifter, men — detta i likhet med sin make — såsom en i det enskilda lifvet i hög grad aktningsvärd person, en blygsam, älskvärd, god och huslig kvinna.

Makarna Stenborgs enda barn, dottern *Carolina Stenborg*, lefde, en åldrig barnalärarinna, äfven hon aktad och ärad, ända in i vår tid i Stockholm: det är blott omkring 20 år sedan hon vandrade hädan.

Nornan.

Nornan — så blir namnet på ett till förmån för kvinnor och barn afsedt nytt försäkringsbolag, som f. n. är under bildning i hufvudstaden, och hvars ändamål är att, genom ett urval af de för kvinnan och barnen lämpligaste försäkringsformer, göra äfven dessa delaktiga af de ekonomiska fördelar, som en på riktiga grunder fotad lif- eller annan personförsäkring visat sig medföra för det manliga könet. Det rastlösa arbete våra nu existerande försäkringsinrättningar nedlagt på att gifva de olika slagen af försäkringar allt större spridning bland allmänheten, har närmast afsett det manliga släktets behof, och kvinnoförsäkringar, om de också icke äro uteslutna från nämnda bolags och föreningars program, utgöra dock en jämförelsevis ringa andel af hela den verksamhet, som nu för tiden råder hos oss inom personförsäkringsbranschen.

Att så är, torde nog bero på flere samverkande orsaker, af hvilka dock såsom en af de förnämsta väl bör anses den omständigheten, att på grund af kvinnans olika sociala ställning mot mannen de former för försäkring, som passa för mannen, icke äro lika lämpliga för kvinnan, medan å andra sidan försäkring kan ske till stor förmån få kvinnan under former, som ej ega någon motsvarighet för det manliga könet. Men då så är förhållandet, inses lätt, att en utveckling af kvinnoförsäkringen till motsvarighet med den för mannen förutsätter, att den såsom ett hufvudsyfte handhafves af en egen anstalt, som gjort till sin särskilda uppgift att tillgodose kvinnans intresse i försäkringsväg, och där den ej riskerar att blifva behandlad såsom ett bihang till det mera praktiserade och därför lättare skötta försäkringsväsendet för män.

Det naturliga band, som företrädesvis fäster kvinnan vid barnet, gör, att hon oaflåtligen är betänkt på dess trefnad och välbefinnande och på allt sätt äfven i ekonomiska afseenden arbetar för dess bästa. En särskild anstalt med syftemål att hjälpa kvinnan till förbättring af hennes ekonomiska vilkor vore därför mycket ofullständig, om den icke äfven såge barnen till godo. Därför har Nornan äfven räknat barnförsäkring såsom ett af sina hufvudändamål.

Vi kunna icke här i detalj redogöra för det blifvande bolagets alla verksamhetsområden, men skola, för att visa de ledande principerna däri, exempelvis omnämna ett par för vårt land alldeles nya slag af försäkring, som Nornan kommer att införa under benämningen: *giftermålsförsäkringar*.

Utgående från den tanken, att kvinnans ekonomiska vilkor i en stor mängd fall, ja, man kan säga i de flesta, är beroende af huruvida hon blir gift eller icke, har man tänkt sig, att en sparpenning, utfallande vid ett visst skede af hennes lefnad, som bestämmes af den omständigheten, huruvida hon blir gift eller icke, skulle kunna bidraga att höja hennes ekonomiska ställning just vid den tidpunkt, då detta som bäst behöfves. Ett kapital, grundlagdt genom insättningar under barnaåren och förökadt dels genom ränta på ränta, dels ock genom arfsvinster och på annat sätt, skulle för mången kvinna, om det utfölle vid hennes giftermål i form af hemgift, skänka ett välbehöfligt bidrag till makarnes bosättning eller till och med någon gång möjliggöra ett äktenskap, som i annat fall måste på obestämd tid uppskjutas. Af ännu större vikt synes det vara, att en kvinna, som icke blifvit gift, vid uppnåendet af viss ålder, då utsikt till giftermål, och således till att »blifva försörjd», blifvit mycket liten, genom insättningar af mindre penningesummor under unga år förvärfvat sig ett kapital, fullt tillräckligt att ersätta de för framtiden genom minskad arbetsduglighet nedsatta inkomsterna. Dessa och därmed jämförliga försäkringsarter komma att utgöra föremål för Nornans verksamhet.

Det synes oss, som om man borde kunna ha grundad anledning till den förhoppningen, att detta nya försäkringsföretag skall helsas med glädje af svenska kvinnor och bland dem vinna den anslutning, det förtjänar.

Hvarför äro våra flickor så opraktiska?

I näst föregående numret af Idun lästes en artikel med öfverskrift: »Medan vinden blåser». Som den var af det allvarligare slaget, antar jag, att en stor del af tidningens läsarinnor efter ett flyktigt ögnande fann, att den »såg tråkig ut», samt — »hoppade öfver den». Och dock var den riktad just till denna del af Iduns publik, särskildt till de unga döttrarna i familjen. Som jag tror mig ha något att tillägga till de tänkvärda ord, jag där med nöje läste, vågar jag nu bedja damerna, såväl de äldre som yngre, att, ifall de gjort som jag förmodat, vara goda och ånyo framtaga n:r 23 och titta igenom artikeln i fråga. Sedan ber jag få ordet för några minuter.

Det blåser en vind af nya idéer i vår tid, som rör upp dammet, säger förf., och därigenom gör luften tjock och dunkel; men när vinden lagt sig och dammet fallit ned, skola de rena fläktarne bringa oss vederkvickelse. Detta tillämpas särskildt för de i vår tid framstormande nya idéerna om kvinnans likställighet med mannen på en mängd områden. Häribland är bildningens ett af de förnämsta. Men för att där kunna täfla med mannen, måste kvinnan förskaffa sig samma kunskaper som han, och då är förf. inne på flickornas mångläseri och däraf härflytande *opraktiska* anläggning.

Att denna sida i vår moderna kvinnouppfostran måste smärta en husmoder af gamla stammen, som anser kvinnans högsta dygd vara huslighet, hvarmed här förstås ej blott förmågan att sköta ett hushåll, utan ock att vara en god och förståndig maka och mor — detta är ej att undra på. Flickorna i våra dagar äro så upptagna med studier under uppväxtåren, att de alldeles försumma att lära sig huslighet — klagar hon. Det praktiska sinne, den sparsamhet, den förmåga att ordna och leda förvaltningen i ett hushåll, som så väl inhemtas genom att från tidigare år deltaga i de husliga bestyren, gå dessa flickor alldeles miste om. Det förstånd i vården och handledningen af barn från deras spädaste ålder, som kan inhemtas i hemmet genom att dela moderns omsorger om de yngre syskonen, få ej heller våra skolflickor tid att tillegna sig. Den karaktärsutveckling, som vinnes genom det husliga arbetet under en god moders ledning, äfven den måste de umbära. Allt detta därför, att deras skolstudier upptaga dem från morgon till kväll. Och sedan flickan vid omkring 18 års ålder genomgått skolan, kan oftast det förlorade ej tagas åter; ty då är hon en gång för alla *opraktisk*, d. v. s. hon ej blott saknar insikter i allt husligt, utan hon saknar också hågen

och förmågan att tillegna sig dem, hon ringaktar dessa prosaiska bestyr och vill hellre utbilda sig till lärarinna eller »tjänsteman» än till husmoder. Så kommer friartiden, och flickan blir kanske förlofvad och gift. Då visa sig snart i det unga hemmet alla bristerna i makans och moderns uppfostran, och hon får bittert lida därför — och med henne man, barn och tjänare.

Så där ungefär målar förf. i artikeln »Medan vinden blåser». Och att förf, i mycket häraf har rätt, kan ju icke bestridas. Bildningen *ensam* kan ej göra kvinnan lämplig för uppfyllandet af hennes plikter såsom maka, mor och husmor. Men — nu kommer mitt lilla inlägg i frågan — *hvems är felet?* De nya idéernas om kvinnoemancipationen, svarar förf.: och de unga flickornas, som följa dessa idéer, och därigenom blifva sådana där förlästa, teoretiserande damer, hvaraf vår tid öfverflödar. Nej, vågar jag säga, det är ej så. Med detta trägna skolarbete *kan* dock, om saken ordnas förståndigt, en praktisk utbildning i hemmet förenas. Alltid blifva några timmar på dagen öfriga, sedan skolans fordringar äro tillfredsställda. Hvartill användas de af flickorna? Att läsa »roliga böcker», hvilket snart betyder romaner, eller på sin höjd till ett litet handarbete, som måste bli färdigt till en stundande födelsedag. Hvarför kan ej då en mor, om hon f. ö. själf är huslig, låta flickan på sina lediga stunder hjälpa till vid några hushållsbestyr, helst sådana, som kräfva rörelse och litet kroppsansträngning. Mor svarar kanske: flickan orkar ej, sedan hon läst hela dagen. Jo bevars, ty omvexling i arbetet är hvila, det är vederkvickelse. Hennes ansträngda hjärna hvilar sig, och nerverna lugna sig, medan hon skyndar ut för att göra något litet uppköp för hushållet, eller medan hon dukar bordet eller stryker en underkjol. Ser hon sin mor i spetsen för arbetet, vänlig ,glad och intresserad, skall hon ej undandraga sig att vara med däri, om hon uppmanas. Hon skall kanske t. o. m. själf erbjuda sin hjälp. Men afvisa den ej då, goda mamma, om den ock endast kan göra dig ringa nytta, utan uppmuntra i stället från början *hvarje det minsta* af din dotters försök på detta viktiga område! Skulle det ock under terminerna »bli så litet af» med dessa på småstunder gjorda försök i huslighet, så förakta dem ej därför! Snart komma ferierna. Äfven då behöfver flickan ju läsa, svarar modern. Nej, det hvarken behöfver eller får hon, och hon gör det ej heller i 19 fall af 20. Tag då under dessa somrar, dessa julstök hennes hjälp i anspråk för de husliga bestyren och låt henne arbeta med kroppen lika duktigt, som hon under terminen arbetat med själen! Visar hon i början motvilja, så kommer det sig af att hon känner sig generad af sin okunnighet i dylika saker; men småningom ger det sig, då hon medels vänlig handling kommit till rätta med de ovana göromålen. På detta sätt skall en förståndig mor i de flesta fall kunna skydda sin dotter från att bli en sådan där nervös, öfveransträngd ung dam, som afskyr kök och barnkammare, men ändock anser sig kunna göra en man lycklig, därför att hon i bildning står honom så nära. Genom denna omvexling af praktiska bestyr och teoretiska studier skall flickan bli friskare, få ett jämnare och gladare humör och i allo blifva mer egnad för fyllandet af sina kommande uppgifter.

Ja, säger man, eder teori låter bra. Den har blott det felet att, liksom flickorna, vara *opraktisk*: den kan ej utföras. Om förlåtelse, men jag har själf sett, att hvad jag här föreslagit går för sig i praktiken. Jag vet specielt två hem, där modern förstått att bevaka huslighetens intressen vid sina döttrars uppfostran, på samma gång dessa fått en modern skolbildning, läst alla de många ämnen, som trängas i de högre flickskolorna, spelat piano samt förvärfvat sig stor färdighet i handarbeten. En af dessa döttrar har nu en förmånlig lärarinneplats vid en flickskola, men hon kan samtidigt själf laga och rusta sina kläder och är ej bortkommen i köket, om jungfrun blir sjuk eller fått ledigt för en dag.

Därför, I mödrar, ber jag er: ingjuten hos edra döttrar från deras spädaste år intresset för det husliga, låt dem, i den mån de utvecklas, allt mer taga del i edra arbeten och omsorger, rådgören med dem i små hushållsfrågor och — framför allt — släppen ej sedan taget, när flickorna börja få allt mer af skolarbete, när de börja bli nervösa, bleka och håglösa. Just då gäller det att kämpa tapprast och ihärdigast mot den fiende till edra barns helsa och lycka, som den moderna kvinnobildningen kan, men visst ej behöfver, blifva, och som den ej heller skall blifva, om I viljen med klokhet och kraft arbeta däremot i den riktning jag här antydt.

H. H.

"Iduns skollofskoloni."

Som våra ärade läsarinnor möjligen genom de dagliga hufvudstadstidningarne redan känna, utflyttade Iduns skolofskoloui redan förliden torsdag, den 11 dennes, till sitt sommarhem vid Boda. Färden anträddes kl. 6 på morgonen med ångfartyget Östhammar.

Den första despeschen har redan anländt och förtäljer i korthet om utfärden:

»Vi hade blåst emot oss, men soligt, vackert väder. Emedan vattenståndit i Väddö kanal var ganska lågt, gingo de flesta af passagerarne till fots på kanalbanken för att undvika obehaget af att gå utom skärs. Detta var för kolonisterna en god förströelse och därmed följde äfven en annan fördel: de blefvo uppvärmda. Matsäckarne anlitades flitigt på vägen, och kaffe med smörbröd bjöds, hvilket smakade synnerligen godt.

Alla matvaror blefvo i år utsända måndagen den 8, och som de små kolonisterna i år voro i god tid väntade, hade vi vid framkomsten till Boda allting i ordning åt oss: varm god risgrynsvälling och alla sängar bäddade. Det såg mycket trefligt och inbjudande ut.

Alla må väl och äro glada; i dag (den 13) är det något varmare i luften. Ännu våga vi naturligtvis ej bada, ehuru barnen ofta fråga, när detta nöje får taga sin början.»

* * *

Vi fortsätta här nedan redovisningen för influtna medel:

Transport från förgående redovisning: 930: 96. Nyinflutna medel: Namnsdagsblomma 5: —; A. E., Stockholm 6: —; Lilla Margit, Upsala 1: —; Ebba G— 5: —; O. D. M. N. I. 5: —; 4 lyckliga syskon 2: —; Barnen på Hammar 5: —; Småttingar, Upsala 0: 50; Ingi och Disa 2: —; I. K. 3: —; Lulla 0: 90; A. B—t 5: —; A. L. 5: —; F. 0: 50; A. E. 1: 50; I. och K. P. 2: —; E—n 1: —; J. W. 5: —; Onämnd, Hernösand 1: —; Syskonen I. 2: —; Säfsjö klubb 5: —; Tynderö folkskola 10: 67; C. L., Nyköping 1: —; Nickan, Kärrgrufvan 1: —; Skolbarn i S—o 2: 50; Från en liten skola i Helsingborg 5: —; Anna, Upsala 1: —; Sommargäster på B—g 6: —; A. B., Sundsvall 10: —; »Fyrväpplingen i Halland» 2: —; Lilla Ingeborg, Helsingborg 3: 11; H— N— 20: —; Mary och Dick 1: 50; C. F. 1: 50; »En fattiglapp» 0: 50; Från barnen vid Hargs bruks småskola 1: 30; Från barn i flickskolan vid Karmansbo 3: —; Lisa 1: —; Ida, Selma, Greta, Jenny, Alde, Meta, Hanna, Magnus, Janne och B., Anundgård 2: 50; A. O. 2: —; Ferdinand, Augusta, Hildur, Hedvig, Ester och Ruth, Sollefteå 3: —; L. M. 0: 50; »Trion», Umeå 3: —; Märta och Kjerstin, Göteborg 2: —. Summan 1123: 44.

Canituccia.

Novell

af

Matilde Serao.

Från italienskan för Idun af *E. N.*

Pasqualina satt ensam i halfmörkret på en träbänk framför den öppna, rökiga eldstaden med händerna i knäet och fingrade på sitt radband. Man hörde endast det sakta mumlandet af hennes läppar, då de rörde sig till bön. Det stora nedrökta köket med det grönbruna träbordet, det mörka skåpet och de mörkmålade stolarne, utan en enda ljus punkt, förtonade sig i den växande skymningen. Den halfslocknade elden glimmade under askan.

Plötsligt stötte en trätoffel mot den stängda dörren. Pasqualina reste sig och öppnade. Teresa visade sig på tröskeln med ett vattenämbar på hufvudet, hon måste böja sig litet i dörren, ty hon var för lång att gå rak genom den, och hennes gestalt var mager och knotig. Pasqualina hjälpte henne att sätta ned ämbaret på golfvet, och Teresa stod ett ögonblick orörlig, men utan att andas häftigare, trots den tunga börda hon nyss burit på hufvudet. Därpå lösgjorde hon den trasa, som tjänat henne som kudde under ämbaret, och bredde ut den på en stol, ty den var genomdränkt. Och både bomullshalsduken, som hon bar kring hufvudet, och de rufsiga, gråsprängda lockarne i pannan voro alldeles genomvåta.

Under tiden hade Pasqualina tändt en lampa. Det var en af dessa små kopparlampor, försedda med tre vekar, dränkta i olja, och som bära ljussaxen till snoppning, släckaren och vekputsaren hängande i tre kopparkedjor. Därpå öppnade hon skåpet och skar en tjock skifva brunt bröd, lade en bit stark-ost på den och räckte Teresa hennes kvällsvard.

»Och Canituccia?» frågade hon.

»Jag har inte sett henne.»

»Det är redan sent, och den slynan är inte hemma än.»

»Hon kommer väl!»

»Teresa, kom ihåg, att du i morgon bitti' klockan nio skall gå till Carinola med den der mjölsäcken.»

»Ja, mor lilla.»

Utan att äta, tog Teresa brödet och osten och stoppade det i den djupa klädningsfickan Men hon stod ännu kvar ett ögonblick med halföppen mun och stirrande blick, utan annat uttryck än dödlig trötthet.

»Nu går jag! God natt!»

»God natt igen!»

Teresa aflägsnade sig och tog långsamt vägen mot Croce, där fyra små stackare väntade henne i ett litet kyffe för att få äta kväll med henne.

Pasqualina stannade på tröskeln och ropade:

»Canituccia!»

Ingen svarade. Den kyliga februarikvällen hade sänkt sitt mörker öfver landskapet. Pasqualina skärpte blicken för att kunna se genom dunklet. Därpå ropade hon ännu en gång med ett litet uppehåll: »Canituccia! Canituccia!»

Ingen svarade, och med en svordom gick Pasqualina ned på gången, som ledde genom trädgården från förstudörren till trädgårdsporten. Där stannade hon och tittade bort emot vägen till Carinola, mot genvägen till Madonna della Libera — den enda väg, som delar den lilla byn Ventaroli i två delar. Men ingen Canituccia syntes till.

»Måtte hon dö, det afskummet», mumlade hon.

Ett kväfdt jämrande svarade henne. Canituccia satt hopkrupen på trappstegen till trädgårdsmuren, med hufvudet nedlutadt mellan knäna, händerna instuckna i håret, och jämrade sig sakta.

»Jaså, du sitter där? Och du svarar inte — du borde bli hängd! Hör du, hvarför gråter du? Har du fått stryk? Och hvar har du Ciccotto?»

Canituccia, en flicka på sju år, svarade icke, utan fortfor att jämra sig ännu högre.

»Hvarför kommer du så sent? Och Ciccotto? Säg sanningen, — har du förlorat Ciccotto?» Den gamla gummans ilskna röst blef riktigt hemsk.

Canituccia svarade icke, utan kastade sig plötsligt framstupa på marken med utbredda armar och bara snyftade. Hon hade förlorat Ciccotto.

»Ah, du eländiga, som förderfvar mitt hus; — en slyna, det är hvad du är. Jaså du har förlorat Ciccotto! Håll till godo! Du har förlorat Ciccotto, du? Här har du för det! Jaså, du har förlorat Ciccotto, där har du!»

Hon måttade slag och sparkar och örfilar åt henne; och Canituccia stretade emot, slog ifrån sig och skrek, men utan att gråta. När Pasqualina hade tröttnat, gaf hon henne en sista knuff och sade med hes röst:

»Hör du, din usling, jag låter dig bo i mitt hus af pur barmhertighet, — om du inte genast går ut och söker reda på Ciccotto ute på fälten och för honom tillbaka hit, så kom ihåg, att jag låter dig dö af svält på landsvägen, som en tiggarunge, som du också är.»

Canituccia, som ännu skrek efter alla slag och knuffar hon fått, reste sig upp, och sedan hon dragit upp den röda kjolen kring lifvet, begaf hon sig barfota bort på den väg, som förde till la Libera.

Hon gick framåt och tittade till höger och venster, i alla snår och buskar, i åkrar och ängar, och ropade med låg röst på Ciccotto. Hon hade förlorat honom, då hon gick hem, hon hade icke märkt, att han icke följde med längre. Men i den mörka natten kunde hon ingenting urskilja. Hon gick framåt, alldeles maskinmessigt, stannade oupphörligt och såg sig omkring, men kunde ingenting se. Hennes nakna fötter, som blifvit alldeles blåfrusna i den kyliga vinternatten, kände icke längre den frusna marken eller stenarne, som hon snafvade öfver. Hon var icke rädd för natten eller ensligheten rundt omkring, hon ville bara finna Ciccotto. Hon hörde endast Pasqualinas ord, som sagt, att hon icke skulle få någon mat, om hon icke kom tillbaka med Ciccotto.

Hon led af en vild, gnagande hunger. Men om hon förde Ciccotto med sig hem, skulle hon få äta. Det var det enda hon tänkte på. Och hon ropade och ropade och sprang fram mellan de höga häckarne, som en liten svart prick, som rörde sig i den lugna natten.

»— Lilla Ciccotto, min Ciccotto, hvar är du? Ciccotto, Ciccotto, Ciccotto, kom till Canituccia! Om jag inte har dig med mig hem, så får jag ingen mat af mor Pasqualina! O Ciccotto, o Cicotto!»

Hon hade kommit ut på landsvägen, som leder till Cascano, Sessa och Sparanisi. Den hvita vägen slingrade som ett ljust band genom mörkret, och den lilla skuggan af det förtviflade barnet antog underliga former på marken. Hennes stämma började bli trött. Nu sprang hon som en galning och ropade på Ciccotto af alla krafter. Två gånger satte hon sig förtviflad, tillintetgjord på marken, två gånger började hon åter springa. Ändtligen hörde hon en svag grymtning, därpå en liten galopp, och där kom Ciccotto rusande och började nosa med trynet på hennes fötter.

Ciccotto var en liten hvit gris, med en grå fläck på ryggen, tjock och trind. Canituccia skrek högt af glädje, tog Ciccotto i famnen och vände om hem, med en sista ansträngning af sina uttröttade ben. Hon skrattade och pratade, tryckte Ciccotto till sitt bröst för att icke förlora honom, och Ciccotto låg i hennes armar, dinglande med de korta benen och grymtande helt förnöjd.

Canituccia började åter springa i tanken på, att hon skulle få mat. Redan på afstånd såg hon Pasqualina i trädgårdsporten, och så snart hon var inom hörhåll, började hon ropa:

»Jag har funnit Ciccotto, jag har funnit den vackra lilla Ciccotto!»

Hon hade snart hunnit upp Pasqualina och öfverlemnade henne stolt den lilla grisen. Pasqualina log af belåtenhet i mörkret. Därpå gingo de in i huset, och Ciccotto fördes till sin lilla stia, där han åt och genast somnade. Canituccia hade, utan att andas, följt alla den gamlas rörelser med ögonen. Hon var också hungrig liksom Ciccotto. Hon följde Pasqualina i köket och stirrade på henne med sina stora, vilda ögon, som icke kunde be. Därpå satte hon sig i ett hörn framför elden, utan att säga ett ord. Gumman hade satt sig på bänken och åter börjat tumma sitt radband.

Hon bad entonigt och utan ifver. Canituccia kröp ihop för att icke känna sin hunger och följde med ögonen den gamlas bön. Hon tänkte ingenting mer; hon var endast och uteslutande hungrig. Icke förr än efter en half timme, då Pasqualina bedt sitt *Salve Regina*, reste hon sig, öppnade skåpet, skar en bit bröd, hällde några kalla bönor på en tallrik och gaf Canituccia det att äta. Denna, som fortfarande satt kvar framför spiseln, tog emot maten och slukade den glupskt.

Hon hade ett litet hufvud, med ett smalt, blekt ansikte och ett groft hår, som föll dels i gulrödt dels i kastanje. — ett allt för litet hufvud på en mycket mager kropp. Hon var klädd i en hvit bomullsskjorta, som var en enda stopp, ett litet lifstycke af brunt tyg och till kjol en röd tygbit, fasthållen vid lifvet af ett snöre.

Man såg hennes magra ben, där senorna sågo ut som spända strängar. Hon åt med en sked af svart trä. Därpå gick hon bort och drack i ämbaret.

»Gå och lägg dig», sade Pasqualina, som tagit fram en slända och började spinna.

Canituccia öppnade dörren till en skrubb, där äpplena brukade förvaras, kastade af sig sin röda kjol, sträckte ut sig på en halmsäck, drog en trasa öfver fötterna och somnade. Pasqualina fortfor att spinna och tänkte med en viss misstanke på Canituccia.

Flickan var dotter till en ung bondkvinna, Maria, kallad *la rossa*, en vacker flicka med ljust hår och röda läppar, som först varit förälskad i Giambuttista, skomakaren, och som sedan, när han rest sin väg för att göra krigstjänst, blifvit älskarinna till Gasparre Rossi, en fin herre. Men så hade också Gasparre öfvergifvit Maria, och det fastän det påstods, att Canituccia var hans dotter. Säkert är att denna Maria efter en månads tid hade lemnat Canituccia åt sitt öde och rest sin väg för alltid, några påstodo till Capua, andra till Neapel.

(Forts. och slut i nästa n:r.)

Sen till, att *Idun med Modetidning* finnes hos alla edra bekanta!

Smånotiser från kvinnovärlden.

Läkarne om kvinnans äktenskapsålder. I anledning af riksdagens framställning rörande framflyttning af den ålder, vid hvilken svensk kvinna må tillåtas ingå äktenskap, har *medicinalstyrelsen* i nyligen utgifvet utlåtande funnit en framflyttning af den lagstadgade äktenskapsåldern för kvinna synnerligen *nyttig och nödig* och anser sig, om man ser saken endast från helso-synpunkt, böra förorda den föreslagna gränsen af *18* år, men att en åldersgräns af *17* år tillsvidare torde kunna anses såväl i någon mån betryggande mot faran af äktenskap för allt för litet utvecklade kvinnor som ock egnad att i betydlig mån minska antalet af dem, som antagligen komme att besvära k m:t med dispensansökningar, ifall gränsen på en gång framflyttades till fyllda 18 år.

För *lappkvinna* anser medicinalstyrelsen åter den nuvarande äktenskapsåldern (15 år) böra bibehållas, med hänsyn till detta folks egendomliga förhållanden.

Småstadslif.

En verklighetsskildring för Idun

af

C. O. Gumælius.

Klockan slog tolf i den gamla kyrkans lustiga, päronformiga torn. Det var klockan tolf middag, men kunde lika väl varit midnatt, så tyst och ödslig låg den lilla staden utsträckt på sjöstranden. De enda människor, som syntes, voro några pigor, hvilka stodo vid brunnen på torget i trädens skugga och med största ifver förtäljde sina sorger med elaka husmödrar och sin glädje öfver de stiliga ungersvenner, som bringade dem hyllning. För öfrigt syntes blott en hund, som sof på en bodtrappa, och en katt, inkrupen i hörnet af en tillstängd dörr och blinkande mot solen med ögon, i hvilken knappast syntes spår till pupill. Ty sol fanns det, sol i öfverflöd. Den långa hufvudgatan, som sträckte sig rakt i norr och söder, låg hjälplöst hemfallen åt de brännande strålarne, mot hvilka man inomhus sökte skydda sig efter bästa förmåga, medels markiser, persienner och gardiner af olika slag, från de där konststyckena med granna färger, underbara slott och omöjliga jägare och herdinnor till de eleganta hvita, med broderier och fransar. Husen voro till större delen stora och välbygda, tydande på rymliga och bekväma våningar. Mellan och bakom dem syntes trädgårdar, där de i full blomning stående fruktträden tycktes liksom höljda af snö i den af hetta dallrande luften.

Plötsligt hördes ett buller afbryta den dofva tystnaden. En skramlande kärra rullade med fart öfver den ojämna stenläggningen från södertull och Storgatan framåt. Liksom hade detta varit en signal att vakna upp, började helt hastigt tecken till lif att visa sig. Hunden störtade ned på gatan med vidt utspärrade ben och ursinnigt viftande svans, skällande af alla krafter och sekunderad af en hel kör af hans gelikar. Katten reste sig, sköt ryggen i båge och svansen rätt upp i vädret och strök sig mot den heta dörren. På torget flögo pigorna från hvarandra med utropet: »Jöss, ä klocka' redan så möcke!» och skyndade till sina respektive kök med en fart, som kom vattnet i de fulla ämbaren att skvalpa ut på de brännande gatstenarne, där det om några ögonblick förflygtigades. På en butiktrappa utkom bodbetjänten, sträckte sig, gäspade och gick in igen. Rullgardiner vekos åt sidan eller lyftes en smula i höjden för att lemna rum åt ett par ögon, hvilka med intresse blickade efter den förbifarande, och alla tänkte eller sade ett ord: posten. Kärran stannade slutligen utanför postkontoret, där den ögonblickligen omgafs af en barnskara, hvilken samlats så plötsligt, som om den vuxit upp ur gatan, och nu med nyfikenhet betraktade, huru stora och små väskor och påsar aflastades och inburos på kontoret. Slutligen kördes den tomma kärran långsamt bort, hoppande på de knaggliga gatstenarne, barnen försvunno, gardinerna hängde åter stela och raka, och allt var ännu en gång stilla och tyst som nyss.

Efter en stund hördes dock ljudet af hastiga steg och upp- och igenslåendet af dörrar. En uniformsklädd man med en väska öfver axeln och en brefbundt i handen gick ur hus i hus, uppför och

nedför trappor och med hvarje besök blef hans börda lättare. Det var brefbäraren, och han tycktes i dag hafva ovanligt mycket att lemna, mest små oförseglade bref af den där kända sorten, vid hvars mottagande man ofrivilligt tänker: »Hvem har nu förlofvat sig igen?» Sedan ännu en stund förflutit, syntes en liten nätt husjungfru i ljus klädning och hvitt hufvudkläde komma ut ur en af de större bygnaderna vid Storgatan och äfven hon med brådskande steg skynda gatan fram, och upp i än det ena, än det andra huset, öfverallt framsägande samma formel: »Friherrinnan frågar, om inte herrskapet ville vara goda dricka kaffe i trädgården i eftermiddag?» Och öfverallt svarades ett lifligt: »Tackar så mycket, vi skola visst komma», och på de ställen där brefbäraren aflemnat ett af de där små brefven, kastades ögonen på det inneliggande kortet, och man mumlade med innerlig tillfredsställelse ett: »Nå nu får man höra...»

Vid strandvägen, den breda gata, hvilken sträckte sig utefter sjön, låg ett gammalt trähus, beskuggadt af en rad ofantliga kastanjer. En hög trappa ledde upp till en sorts veranda med en bänk på hvar sida och öfverbygd med ett litet skärmtak. Blanknötta ledstänger af järn med glänsande mässingskulor ofvanom stöttorna omgåfvo trappan, som annars nästan skulle synts farlig att våga sig uppför. Förstugudörren var utsirad med granna träsniderier liksom äfven dörr- och fönsterfodringarne. Huset hade endast en våning, men, att döma af fönsterna, var den ovanligt hög, och när därtill kom den höga stenfoten och det ofantliga, branta taket med sina vindskupor, var det ej underligt, att det höjde sig öfver de bredvid liggande, mera anspråksfulla tvåvåningsbygnaderna.

Husets inre jäfvade ej det intryck af gammaldags hemtrefnad och en viss elegans, som dess yttre utvisade. Man inkom först i en rymlig förstuga med boaserade väggar, prydda af en del gamla porträtter i något svartnade ramar samt troféer, dels sammansatta af olika vapen, dels jaktminnen, isynnerhet en mängd horn, hvaraf några sutto så lågt, att de kunde användas som klädhängare. Ett par stora ekskåp och väggfasta bänkar fulländade utstyrseln, och midt för ingångsporten ledde tvänne nu öppet stående dörrar till en större sal, på hvars motsatta vägg ett par likaledes öppna glasdörrar förde ut till trädgården. På en dörr till venster i förstugan satt ett visitkort med namnet »Grefve Sten Måneskiöld, vid Kongl. Lifregementets Husarcorps». På dörren till höger fanns en visitkortslåda med inskrift: »Grefvinnan Måneskiöld».

Då man inträdt genom sistnämnda dörr, befann man sig i ett medelstort rum med en egendomlig utstyrsel. Knappt två möbler voro af samma slag. Ett litet rundt sybord med messingssirater och uppstående hålig kant, ett rococcobord midt på golfvet, betäckt af böcker och album, ett gammalt, hvitlackeradt klavér med förgyllningar och fina målningar, stolar af alla slag, högryggade, taburetter, puffar och så till sist vid ett fönster ett staffli. Taflor, draperier, makartbuketter och dylikt på väggarne. Det hela skulle säkerligen gjort intryck af en antikvitetsbutik, om ej de olika sakerna varit ordnade med den finaste smak, förrådande både kvinnan och artisten. Det var också en artistiskt anlagd kvinnas arbetsrum. Husets yngsta dotter, den tjuguåriga Elsa, hade redan som barn visat anlag för teckning, och då hon, efter att hafva genomgått en pension i den närliggande residensstaden, någon tid vistades på besök hos släktingar i Stockholm, hade hon utvecklat sin talang därhän, att, om hon än ej kunde kallas artist, var hon likväl en mycket långt kommen dilettant. Då hon vid hemkomsten skulle hafva en »atelier», bad hon att få detta rum, möblerade det med gamla, kasserade möbler, som hon letat på i skrubbar och på vindar, samt åtog sig att, som ersättning för det egna rummet, fungera som »mammas portvakt», som hon uttryckte sig. Innanför ateliern låg ett mindre kabinett och där innanför en mycket stor salong, sträckande sig öfver husets hela bredd. Därpå kommo ett förmak och så matsalen, hvarefter köksdepartementet vidtog. Öfver det hela hvilade en förnäm, ehuru förbleknad elegans. De hvita möblerna hade gulnat, förgyllningarne svartnat, de enkla randiga bomullsöfverdragen snarare skylde än skyddade det fordom dyrbara, nu nötta och bleknade sidentyget, och likväl erfor ingen, som beträdde dessa rum, den känsla af obehag, som stundom fattar en, då man befinner sig i närvaro af en förgången storhet, som ännu försöker hålla skenet uppe. Det var tvärtom med en viss vördnad man rörde sig på de bonade golfven, belagda med bländhvita gångmattor, genom de höga, luftiga rummen, uppfyllda af dyrbara minnen från fordom, och däri luften var mättad med en fin, svag parfym, som påminde om rosor, ehuru deras tid ännu ej var kommen.

Vid de båda salongsfönstren, som vätte utåt strandvägen, sutto två damer vid sina arbeten. Det var grefvinnan själf och hennes äldsta dotter. Den gamla damen var en liten fin gestalt, hvilken nästan försvann i den stora länstolen, hvari hon likväl ingalunda hvilade, utan satt rak som ett ljus. Hennes magra, fårade ansikte omgafs af snöhvita lockar, så kallade korkskrufvar, och hufvudet var betäckt af en hvit spetsmössa med grå band, knutna under hakan. En hög panna med skarpt markerade svarta ögonbryn, den mycket böjda näsan och de meränds hårdt sammanpressade tunna läpparne, gjorde hennes utseende vid första anblicken strängt, nästan frånstötande. Men då hon uppslog sina milda, grå ögon och smålog, hvilket oftast var händelsen då hon talade, intogs man ovilkorligt af den hjärtegodhet, som därvid framlyste ur hennes drag. Hon var klädd i en rock af tunnt, grått siden, fasthållen omkring lifvet af ett svart läderskärp. De ringprydda händerna kastade knyppelpinnarne snabbt om hvarandra, och med ett belåtet leende tog hon stundom genom de stora sköldpaddinfattade glasögonen sitt arbete, en fin, bred spets, i betraktande.

»Kom hit, Blenda», sade hon slutligen, »kom hit och se. Nu kan man få ett begrepp om, huru den blir.»

Blenda reste sig och gick med ljudlösa steg till modern. Hon var lång och smärt med fina drag och det nobla hufvudet med sitt präktiga, svarta hår tycktes blott med möda och af föresats bäras så högt och stolt. Hon böjde sig nu öfver knyppeldynan och höjde spetsen med sin smala, nästan blodlösa hand. Det var venstra handen, och på dess fjärde finger satt en slät guldring, utvisande att hon ännu endast var förlofvad, ehuru hon redan lemnat den första ungdomen bakom sig. Hon såg nämligen ut att vara snarare öfver än under trettio år.

»Utmärkt vackert», sade hon med lugn ton, »men att mamma skall göra sig ett sådant besvär.»

Grefvinnan log gladt och såg kärleksfullt på dottern, då hon svarade:

»Mitt kära barn, det är mig ju ett nöje. 'Grefvinnans spetsar' äro ju oundvikliga lysningspresenter inom hela vår umgängeskrets, och att jag vill hafva dem så vackra som möjligt, då min egen dotter gifter sig, är ju naturligt.» Blenda böjde sig ned och kysste modern på pannan. »Men», fortsatte den gamla, »låt mig få se, hur det nya monogrammet tar sig ut, som Erik hade med sig Du har väl något färdigt?»

Blenda gick till sitt arbetsbord och återkom med en servett, på hvilken var broderadt ett stort B. M. med en greflig krona öfver.

»Särdeles smakfullt», gillade grefvinnan, »och så fint af honom att märka allt linnet med ditt namn, ehuru ju utstyrseln till så stor del kommer från honom. Dessutom», fortsatte hon leende, »är den grefliga kronan bra mycket vackrare än den friherrliga med sin enformiga kulrad.»

Blenda, hvars ansikte vid moderns första ord antagit ett dystert uttryck, höjde nu lindrigt på axlarne och återvände, utan att säga något, till sin plats. Den djupa tystnad, som härefter blef rådande, afbröts af tolfslaget, hvilket klingade från pendyler och bordstudsare här och där i rummen. Grefvinnan räknade slagen och sade därefter: »Posten är väl snart här. Jag hoppas det är bref från Göteborg i dag.»

Ehuru hon lugnt och liksom i förbigående uttalade dessa ord, hade likväl detta väntade bref i flere dagar utgjort föremålet för hennes tankar. Man fattar detta lätt, då man får veta, att hennes äldste son var bosatt i nämnda stad, och att han, enligt moderns förmenande, just nu stod i begrepp att taga ett viktigt steg i lifvet.

Blenda höjde långsamt hufvudet och såg forskande på modern. Därpå sade hon med sin lugna, låga stämma: »Ja, det vore roligt att få visshet om, att våra farhågor varit öfverflödiga. Mammas sista bref till honom var ju så tydligt och bestämdt, att han ej kan vara i villrådighet om, huru vi tänka.»

»Ja—a, det förstås», svarade den gamla damen med någon förlägenhet. »Men du vet, att man ej får gå för häftigt tillväga med honom. Han är så självständig och envis. Du mins väl, hur ond han blef på morbror Gösta, bara därför att denne gaf honom några välmenta råd, och att detta hade stor inverkan på hans beslut att slå den diplomatiska banan ur hågen, fastän han där hade de bästa utsikter till framgång med sitt goda hufvud, sina omfattande studier och ej minst sina relationer. Och när en ung man i verken kan svara utrikesministern så, låt också vara att det var hans morbror, hvad tror du han skulle gjort med mig om...» hon afbröt och lät leende knyppelpinnarne dansa om hvarandra.

»Nåja» genmälde dottern. »Vi få väl hoppas, att det bara var en fantasi, och att han ej på allvar tänkt på att ingå en sådan messalians.»

»Ja, nog vore det ett stort steg och den första ofrälse i vår familj, men», tillade hon dröjande, »det vore ju också en del saker att lägga i vågskålen. Ungdom, skönhet och rikedom väga tungt, när det är fråga om en ung, fattig man, ty det kan man ju nästan kalla honom.»

Blenda hade låtit arbetet sjunka och såg med en blandning af förvåning och missnöje på modern. »Men, snälla mamma», sade hon slutligen, »så underligt detta låter. Det tycks nästan, som om mamma skulle gilla Nils' opassande tycke.»

»Åh inte gillar jag det, det förstår du väl, men jag kan ju ändock säga, att jag lätt fattar, hur ett sådant tycke kunnat uppstå.»

»Några dylika förmildrande omständigheter gjordes inte gällande, när det en gång var fråga om mig», sade dottern bittert.

»Ja, det var ju också en helt annan sak», infoll grefvinnan ifrigt. »Den, som du då inbillade dig älska, var ju endast en simpel läkarekandidat, som man ej visste något mera om, än att han såg rätt hygglig ut och sjöng med känsla och smak. Men med afseende på den här unga flickan hör hon till en gammal släkt. Och om den ej är adlig, så är den kanske ännu förnämare än vår», tillade hon med ett svagt försök att skämta, »du har ju hört talas om köpmansfurstar!»

»Att mamma ens kan skämta så», utropade Blenda häftigt. »Att kalla sådana krämare för furstar! Hvilka stora och ädla gärningar hafva de väl utfört för att göra sig värdiga denna ära? Samlat pengar, ockrat, spekulerat på sina medmänniskors olycka och ruin, det är hvad de ha' gjort och då de sedan nått sitt mål och blifvit rika, då hafva dessa människor blifvit jämnbördiga med en släkt som vår, hvilken i många århundraden skänkt fäderneslandet sina yppersta män och alltid bevarat sin sköld blank och fri från fläckar.»

Med sina ädla drag, sina af rörelsen rodnande kinder och blixtrande bruna ögon syntes Blenda en värdig dotter af den stolta släkt, hvars ära hon prisade. Den gamla grefvinnan var äfven upprörd, men på samma gång orolig och förlägen. Det var ju hennes egna åsikter dottern uttalade och likväl måste hon bekämpa dem. Hon ansåg det som sin pligt att nu öfvertyga dottern att det kunde finnas undantag från den regel, som i hela hennes lif framhållits som ett orubbligt rättesnöre. Hon hade själf alltför länge haft bekymmer för att få en ej synnerligt stor inkomst att räcka till det lefnadssätt hon ansåg en familj sådan som hennes vara nödsakad att föra. Det var därför hennes innerliga önskan att hennes barn skulle komma i lyckligare omständigheter. Blendas framtid var betryggad genom förbindelsen med den mycket förmögne kammarherren, baron Erik Edelhielm och om nu Nils blefve gift med den där mångmillionärens dotter, kunde Måneskiöldska slägten ännu en gång intaga sin fordna, lysande ställning bland landets förnämsta familjer.

(Forts.)

Efterskörd

af insamlingen för Barnhemmet i Bohuslän:

Sophie, Ida, Agda, Lotten, Vera, Sigfrid 1: 50; — H--ma, Halsberg 5 kr.; — A. och E. A-g-n, Kyrkbyn 12: 50; — »Edda» 50 öre; — Albertina, Borås 2: 10; — H. Traneus, Fritsla 4: 50; — Onämnd, Vermland 1 kr. Summa 27: 10.

Innehållsförteckning:

Elfrida Andrée. (Med porträtt.) — Till de små kolonisterna å Iduns skollofskoloni; poem af *Octavio Beer*. — Damer på velociped; af *J. N—g.* — Ideal; af *El—th.* — Förbiskymtande skuggor ur förra seklets kvinnovärld; för Idun af *Birger Schöldström* III: Mormor, mor och dotter eller de tre Elisabeth. — Nornan. — Hvarför äro våra flickor så opraktiska; af *H. H.* — Iduns skollofskoloni. — Canituccia; novell af *Matilde Serao*; från italienskan för Idun af *E. N.* — Smånotiser från kvinnovärlden. — Småstadslif; en verklighetsskildring för Idun af *C. O. Gumælius*.

De smycken, som fortfarande för den s. k. lilla toaletten äro förherskande, äro alltjämt de små emaljerade blommor och fjärilar, som under vintern 1890 väckte så stort uppseende i Paris. De modernaste äro Viol-, Blåklint- o. Penséebroscherna samt de små hvit- och blåemaljerade fjärilarne. Prisen ställa sig olika fr. 6 till 15 kr. Sändas efter rekvisition till landsorten i rek. bref. från

Juvelerar HALLBERG, Regeringsgatan 9.